

COCAINE / CRACK

DE VRAGEN, DE ANTWOORDEN

De 'chique' drug cocaïne en het ervan afgeleide en 'goedkopere' crack lijken aan populariteit te winnen. Wat zijn hun eigenschappen? Hoe worden cocaïne en crack gebruikt? Welk jargon doet de ronde? Wat zijn de effecten en de risico's? Een kennismaking met de belangrijkste aspecten van cocaïne en crack, en het gebruik ervan.

WAAR HEBBEN WE HET OVER?

DE PLANT

Cocaïne is een stimulerend of opwekkend middel. De stof wordt door een chemische handeling uit de bladeren van de cocaplant gepuurd. Die groeit vooral op de hellingen van het Andesgebergte maar ook elders in Zuid-Amerika. De plant kan driemaal per jaar worden geoogst, draagt witte, kroonvormige bloemen en heeft ovale bladeren. De concentratie werkzame stof daarin bedraagt 0,5 tot 1%.

DE STOF

Cocaïne wordt op een eenvoudige wijze bereid in clandestiene labo's. Van de bladeren van de cocaplant wordt een pasta gemaakt, die bewerkt wordt tot cocaïne-hydrochloride. Het resultaat is een fijn wit tot geelwit kristalachtig poeder met een witte schijn, zoals sneeuw (vandaar de straatnaam 'snow'). Door vocht en contact met de lucht klontert dat gemakkelijk. Zuivere cocaïne smaakt nogal bitter. Het heeft geen specifieke geur.

De prijs van cocaïne kan variëren van ongeveer € 37 tot 74, afhankelijk van de zuiverheid en van vraag en aanbod.

TOEN EN NU

COCAÏNE VROEGER...

Reeds in de oude culturen van Midden- en Zuid-Amerika 'gebruikte' men cocabladeren. Archeologische vondsten van bijna 4000 jaar oud bewijzen dat de plant daar toen al werd verbouwd en dat ze als goddelijk werd beschouwd. Tot op vandaag kauwen mensen op de bladeren om honger, pijn en vermoeidheid tegen te gaan, en tegen ademhalingsproblemen op grote hoogte.

In Europa werden deze eigenschappen van coca pas in de 19de eeuw ontdekt. De stof cocaïne zelf werd in 1859 voor het eerst op chemische wijze vrijgemaakt. Men gebruikte ze in de geneeskunde om patiënten plaatselijk te verdoven, en bij de behandeling van tbc en syfilis. Na proeven op zichzelf raadde de jonge Freud cocaïne aan tegen depressies. In een militaire context werd het gebruikt om soldaten alert te houden. Cocaïne werd ook verwerkt in thee, wijn, spuitwater, neuspoeders enzovoort. Een bekende toepassing was de frisdrank Coca-Cola® (die sinds 1903 geen cocaïne meer bevat).

Toen in de jaren 1890 bekend raakte hoe schadelijk cocaïne is, kwamen er geleidelijk aan in veel landen verbodsbepalingen en namen het medisch en industrieel gebruik snel sterk af. Als drug werd cocaïne populair in de jaren 1920 en 1930, maar na de Tweede Wereldoorlog kreeg het concurrentie van synthetisch samengestelde amfetamines.

... EN NU

Cocaïne werd in de jaren 1960-1970 opnieuw een (dure) modedrug. Door zijn hoge prijs circuleerde hij aanvankelijk vooral in kringen van kunstenaars, intellectuelen en de rijke jetset. Samen met het ervan afgeleide crack (zie p.6) raakte de drug in de Verenigde Staten stilaan in alle lagen van de bevolking verspreid. Ook in West-Europa lijkt het gebruik van cocaïne de jongste tijd toe te nemen.

IN VLAANDEREN

Onderzoek uit 2000 bij jongeren tussen de 15 en 18 over hun druggebruik de voorbije maand wijst uit dat het aantal cocaïnegebruikers lager ligt dan 1% (jongens 0,8 en meisjes 0,7%). Ter vergelijking: de cijfers voor hasj bedroegen respectievelijk 21 en 12%. Andere cijfers wijzen op een iets groter verschil tussen jongens (die meer gebruiken) en meisjes, maar het gebruik blijft altijd beperkt. Over cocaïnegebruik bij volwassenen zijn er geen cijfers.

DE BELGISCHE WET

Cocaïne invoeren, produceren, bezitten, gebruiken en verkopen is in België voor iedereen illegaal en dus strafbaar, ook na de recente wetwijziging van juni 2003.

Er wordt een proces-verbaal opgemaakt dat naar het parket wordt gestuurd. Dat neemt zelf maatregelen of verwijst de betrokkene naar de rechtbank. Voor cocaïne (en andere drugs dan cannabis) zijn de straffen door de wetwijziging verzwaaard: ze bestaan nu uit een combinatie van een geldboete én een gevangenisstraf (voordien: een geldboete óf gevangenisstraf). Daarnaast benadrukt de nieuwe reglementering evenwel het belang van een vroege interventie door de hulpverlening: straffen moet het laatste middel zijn.

DE TAAL VAN DE STRAAT | HET COCAÏNE-JARGON

coke > cocaïne | **crash** > fysieke instorting na uitputting door het gebruik van opwekkende middelen | **(free)basen** > inademen van dampen uit verhitte cocaïne (zie p.6) | **een lijn snuiven** > cocaïne die, (meestal) met behulp van een buisje, langs de neus wordt opgesnoven | **snow** > cocaïne | **speedball** > een mengeling van heroïne en cocaïne die wordt ingespoten | **stone** > cocaïne | **witte, ook: bolletje wit** > cocaïne | **zweepslag** > cocaïne

HET GEBRUIK EN DE WERKING

HOE WORDT HET GEBRUIKT?

- Cocaïnepoeder wordt meestal gesnoven. Op een spiegelkje of een ander glad en contrasterend voorwerp (bijvoorbeeld een telefoonkaart) leggen gebruikers met een scheermesje 'een lijntje' cocaïne. Door een kokertje, drinkrietje of een opgerold bankbiljet wordt de drug vervolgens opgesnoven.
- Als de cocaïne eerst in water is opgelost, kan men het in een ader inspuiten.
- Cocaïnepoeder wordt ook op het tandvles gewreven, of in de anus of vagina aangebracht.
- Buiten Europa (bijvoorbeeld in Zuid-Amerika) wordt er op cocabladjes gekauwd.
- 10 tot 50 milligram lijkt een normale dosis. Vanaf welke hoeveelheid er sprake is van een overdosis, verschilt van individu tot individu.

HOE LANG WERKT HET?

- Bij snuiven: het effect is na enkele minuten voelbaar. Het piekeffect duurt 30 tot 45 minuten.
- Bij spuiten: het effect is nog sneller voelbaar en duurt ongeveer 15 minuten.

HOE EN HOE LANG IS COCAÏNE OP TE SPOREN?

- In de urine: 12 uur tot 3 dagen.
- In het bloed: ongeveer 3 dagen.

Meer info: De DrugLijn (2003). *Meest gestelde vragen. Alle vragen die draaien rond drugs en urinetesting*. VAD: Brussel (folder)

WAT DOET COCAÏNE?

Vuistregel: de effecten van drugs verschillen naar gelang het individu (conditie, gewicht, geslacht, verwachtingen...), hoe vaak en hoeveel er wordt gebruikt, de plaats en het moment van het gebruik.

Cocaïne stimuleert het centraal zenuwstelsel, versnelt de hartslag en de ademhaling en verhoogt de bloeddruk. Het veroorzaakt psychisch en lichamelijk een oppeppend effect, zonder dat het aan het lichaam energie toevoegt. Gebruikers denken bijzonder 'helder' en zijn erg actief en alert, spraakzaam, euforisch en tegelijk kalm. Ze hebben alles 'onder controle'. Ze voelen zich opgewonden, ook seksueel. Inspanningen houden ze langer vol zonder tekenen van vermoeidheid of honger. Pijn wordt minder snel gevoeld. Plaatselijk heeft cocaïne een verdovende werking.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Zoals voor veel drugs geldt ook hier: gebruikers weten niet wat ze precies in handen krijgen en met welke stoffen de drug al dan niet is versneden. Dat is niet per se gevaarlijk, maar die kans bestaat wel. Bovendien krijg je niet altijd (de gewenste) waar voor je (vele) geld.

DE RISICO'S OP KORTE TERMIJN

- Omdat de fysieke waarschuwingssignalen uitvallen – honger, dorst, vermoeidheid – kunnen intensieve gebruikers hun lichaam ongemerkt overbelasten. Dat kan tot totale uitputting ('crash') leiden, waardoor ook de weerstand tegen infecties vermindert. Er is achteraf recuperatie nodig: slaapschuld vereffenen, vraatzucht om terug op krachten te komen. Gebruikers gaan hun uitputting soms ook te lijf met een nieuwe dosis cocaïne.

- Het wegvallen van remmingen, de praatzucht, het gevoel van 'verhevenheid' en de heldere 'inzichten in de wereld' kunnen tot arrogant en agressief gedrag leiden.
- De euforie slaat na een halfuur tot een uur om in neerslachtigheid die bij afhankelijke gebruikers meestal door een nieuwe dosis kan worden 'opgelost'.
- Grote hoeveelheden kunnen een cocaïnevergiftiging veroorzaken. Symptomen: hoofdpijn, krampen, tremor, flauwvallen enzovoort.
- De lichaamstemperatuur kan verhogen.
- Hartkloppingen, problemen met de ademhaling, verstoring van de bloeddruk en zelfs een hartstilstand zijn mogelijk, vooral bij herhaald gebruik in enkele uren tijd of bij hoge dosissen. Dit kan resulteren in coma of de dood.
- Bij zwaar gebruik komen hardnekkige jeuk en huidbeschadigingen frequent voor. Omdat men onderhuids 'beestjes' voelt, is er een onbedwingbare neiging om aan de huid te pulken en te krabben.
- Een ongeluk bij het spuiten behoort altijd tot de mogelijkheden, onder meer omdat cocaïne plaatselijk verdooft en gebruikers niet merken dat ze knoeien. De producten die met de drug zijn gemengd, kunnen de aders infecteren.
- Te weinig ontsmetting en het gebruik van vuile of besmette naalden kunnen ontstekingen en abscessen veroorzaken, en besmettingen: hepatitis B, C, HIV (aids) en andere infectieziekten. Het spuitenruilprogramma dat in Vlaanderen en andere Europese landen bestaat, wil dat verhelpen.
- Rietjes delen houdt, vanwege de vaak voorkomende bloedneuzen bij cocaïnesnuivers, eveneens gevaar op besmetting in.

Sputenruil

Sinds 2000-2001 is er in Vlaanderen een wettelijk kader voor een programma dat een systeem wil uitbouwen voor het verdelen en ruilen van spuiten. Apotheken staan daarbij in voor de verdeling van steriele spuiten. Sommige apothekers verzamelen ook gebruikte spuiten en nemen deel aan de spuitenruil. De eigenlijke spuitenruil gebeurt via de laagdrempelige hulpverlening (medisch-sociale opvangcentra, dagcentra, straathoekwerk). Daar wordt ook aan preventie (bijvoorbeeld inzake overdosissen) en informatieverspreiding gedaan.

DE RISICO'S OP LANGE TERMIJN (VOORAL VOOR REGELMATIGE GEBRUIKERS)

Gezondheid

- Langdurig of intens cocaïnegebruik kan leiden tot opgewondenheid, prikkelbaarheid slapeloosheid, verminderde eetlust en gewichtsverlies. Dat gaat gepaard met vermoeidheid, depressie, angst en eventuele zelfmoordgedachten.
- Er kunnen zich achtervolgingswanen, angsten en hallucinaties voordoen, met de bijbehorende agressieve uitvallen.
- Snuiven kan het neustussenschot en het -slijmvlies beschadigen, met meer neusbloedingen als gevolg. Ook verstopping in de voorhoofdsholte en hoofdpijn komen voor.
- Regelmatig gebruik kan diverse andere gezondheidsproblemen veroorzaken: hart- en vaatproblemen, huidproblemen enzovoort.

Sociaal en maatschappelijk

- De sterke psychische afhankelijkheid van cocaïne maakt dat het leven alleen nog op de drug is gericht. Dit maakt de gebruiker egocentrisch. Andere interesses verdwijnen en er kunnen financiële problemen ontstaan. De kans bestaat dat men in de criminaliteit belandt.
- Veel gebruikers komen vroeg of laat in aanraking met justitie en politie, met alle gevolgen van dien voor de situatie thuis, op school, op het werk...
- De specifieke cocaïne-effecten – drukte om niets, schijngevoelens, agressiviteit, paranoia, grootheidswanen – leiden tot communicatiestoornissen en problemen met de omgeving.

RISICOGROEPEN

Mensen met hart- en bloeddrukproblemen en epilepsie lopen extra risico's. Cocaïne is ook risicovol voor psychisch labiele mensen.

DE RISICO'S VOOR DE VRUCHTBAARHEID EN BIJ ZWANGERSCHAP

- De zin in seks kan afnemen of zelfs verdwijnen, zowel bij mannen als vrouwen. Er kan sprake zijn van impotentie en het uitblijven van het orgasme.
- Vruchtbaarheid: langdurig gebruik – al vanaf tweemaal per week – vermindert de kwaliteit van de spermacellen. De kans op bevruchting neemt met 50% af. Cocaïne verstoort ook de rijping van de eicel, wat kan leiden tot aangeboren afwijkingen en een spontane misval.
- Zwangerschap: cocaïne is voor zwangere vrouwen een van de gevaarlijkste drugs. Het doet onder meer de bloedvaten samentrekken. Dat veroorzaakt een stijging van de bloeddruk bij moeder en kind. De gevolgen, waaronder een hersenbloeding bij de foetus, kunnen ernstig zijn. Het leidt ook tot een verminderde bloed- en zuurstofaanvoer, met kwalijke gevolgen voor de ontwikkeling van de foetus. Er zijn nog tal van risico's: een slecht ontwikkeld zenuwstelsel, hersenbeschadiging, groeiachterstand, een kleinere hoofdomtrek, een lager geboortegewicht, vroegtijdige geboorte, doodgeboorte, vroegtijdig loskomen van de moederkoek (met mogelijk dodelijke gevolgen) enzovoort.
Baby's die in de baarmoeder werden blootgesteld aan cocaïne, hebben vaak last van neurologische symptomen: hyperactiviteit, een snelle ademhaling, 'trekkingen' (convulsies), prikkelbaarheid enzovoort. Ze worden altijd een tijdje in het ziekenhuis geobserveerd.
- Borstvoeding: cocaïne in de moedermelk heeft hetzelfde effect op het kind als op de moeder: ademhalingsproblemen, labiele stemmingen, 'trekkingen', diarree, braken...

Meer info: De DrugLijn (2003). *Meest gestelde vragen. Alle vragen die draaien rond drugs en zwangerschap.* VAD: Brussel. (folder)

DE RISICO'S BIJ GECOMBINEERD GEBRUIK

- Cocaïne en alcohol: toename van de agressieve gedachten en daden. Verstoring van het hartritme en acuut zuurstoftekort in de hartspier. Een vals gevoel van niet-onder-invloed-zijn, waardoor er nog meer wordt gedronken en de lever extra wordt belast.
- Cocaïne en XTC: verhoogde bloeddruk en hartslag, waardoor er acute hart- en vaatproblemen kunnen ontstaan. Verwardheid en zelfs een psychose zijn mogelijk. Er volgt een 'leeg' katergevoel na gebruik.
- Cocaïne en heroïne: van 'speedball', een mengsel van cocaïne en heroïne dat wordt geïnjecteerd, beweert men dat het de euforische gevoelens veel meer dan 'verdubbelt'. Amerikaanse cijfers wijzen dit mengsel aan als schuldig aan het grootste aantal drugdoden bij een overdosis.

RAAK JE ER AFHANKELIJK VAN?

Over het algemeen hebben gebruikers geen voortdurend grotere dosissen nodig (er is geen tolerantie). Van cocaïne word je vooral psychisch sterk afhankelijk, lichamelijk niet. Nieuwe dosissen zijn nodig om depressieve en andere negatieve gevoelens weg te werken. Sommige gebruikers hebben het gevoel zonder cocaïne geen zelfvertrouwen meer te hebben en niet te kunnen functioneren, bijvoorbeeld in stresssituaties. Er doet zich dan een tegenovergesteld effect voor: de onzekerheidsgevoelens nemen toe naarmate er vaker wordt gebruikt. Dat brengt cocaïnegebruikers in een vicieuze cirkel. Stoppen kan tot een depressie leiden.

CRACK

DE VRAGEN, DE ANTWOORDEN

WAAR HEBBEN WE HET OVER?

Crack werd rond 1980 op de Bahama's ontdekt en bereikte spoedig de Verenigde Staten. Het wordt op basis van cocaïne, maagzout of ammoniak en water bereid, en gepropageerd als veel krachtiger dan cocaïne. Bovendien kun je het roken.

Crack bevat 90% zuivere 'free base'-cocaïne. Het ziet eruit als beige kristallen met de grootte van een rozijn: omdat die bij verhitting 'knisperen', worden ze 'crack' genoemd. Door crack is het aantal cocaïnegebruikers in de Verenigde Staten sterk toegenomen. In België – waar men eerder over 'free base' spreekt, maar dat is hetzelfde – komt het nog maar zelden voor.

De prijs is dezelfde als cocaïne (ongeveer € 37 tot 74), maar crack lijkt goedkoper omdat kleinere hoeveelheden volstaan voor een trip. Dat is misleidend: gebruikers hebben veel vlugger een nieuwe dosis nodig.

DE TAAL VAN DE STRAAT | HET CRACK-JARGON

base(coke) > crack | **basen** > het roken van crack | **(free) base** > cocaïne wordt 'free base' genoemd als zijn alkaloïde base (na het koken met maagzout of ammoniak) geen zout meer bevat; de term 'free base' wordt gebruikt voor alle vormen van gerookte cocaïne; '(free)basen' als werkwoord staat voor 'het gebruiken van free base-cocaïne'. | **gecleande/gekuiste coke, gekookte coke, klompje, rock** > crack

HET GEBRUIK EN DE WERKING

HOE WORDT HET GEBRUIKT?

- Inhaleren: door crack op aluminiumfolie of glas te leggen, het te verhitten en de dampen met een rietje op te zuigen.
- Roken, in een waterpijp: de kristallen worden in een trechtertje gelegd en in brand gestoken. De verbrandingsgassen vermengen zich vervolgens via een buis met de vloeistof die wordt opgezogen. Eén 'trek' volstaat.
- Roken kan eveneens met een speciaal crackpijpje.

Per trip gebruikt men 1/10 van een gram. De meeste gebruikers bij ons kopen cocaïne bij een dealer en maken daar zelf crack van.

HOE LANG WERKT HET?

Crack werkt onmiddellijk. De werking duurt slechts 5 tot 10 minuten.

WAT DOET CRACK?

Gebruikers voelen zich al na enkele seconden high. Het effect wordt beschreven als een hevig orgasme over het hele lichaam.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

DE RISICO'S OP KORTE TERMIJN

- Door een gebrekkig beoordelingsvermogen, overdreven zelfvertrouwen en het wegvallen van angstgevoelens gaan gebruikers nogal eens over tot agressieve en gevaarlijke daden zonder daar de gevolgen van te kunnen inschatten. Na de korte roes zijn ze verward en is er een nieuwe dosis nodig om de euforie opnieuw te ervaren. Overdosissen lijken frequenter voor te komen dan bij cocaïne.
- Veel mensen maken zelf crack van cocaïne. Als ze daarvoor ammoniak gebruiken, wat vaak gebeurt, lopen ze het gevaar dat hun slokdarm wordt verbrand. Maagzout is veiliger.

DE RISICO'S OP LANGE TERMIJN (VOORAL VOOR REGELMATIGE GEBRUIKERS)

- Stevige rokers kunnen kloofjes krijgen in hun verbrande lippen. Er is in dergelijke gevallen bij orale seks al besmetting met HIV (aids) vastgesteld.
- Crack roken is door de bijzonder hete lucht zeer belastend voor de longen, met als gevolg kortademigheid, zware hoest enzovoort.
- Voor alle andere langetermijneffecten: zie cocaïne. Bij crack worden meer stemmingsstoornissen vastgesteld.

RAAK JE ER AFHANKELIJK VAN?

Van crack heb je geleidelijk aan hogere dosissen nodig (er is tolerantie). De kans op afhankelijkheid is (nog) groter dan bij cocaïne. Behalve lichamelijke is er ook een grote psychische afhankelijkheid, waardoor gebruikers bij (gedwongen) onthouding zeer agressief kunnen zijn om aan nieuwe dosissen te komen.

MEER INFO HULP

- Is iemand onder invloed, laat hem/haar dan zeker niet deelnemen aan het verkeer (auto, fiets...) of gevaarlijk werk (machines, elektriciteit...) uitvoeren.
- Als het misloopt en iemand onwel wordt (bijvoorbeeld bewustzijnsverlies, een snel wisselende hartslag, problemen met de ademhaling) is paniek uit den boze. Bel de 100 of 112.
- Objectieve informatie over druggebruik – in dit geval cocaïne – en over behandelingsmogelijkheden kan voor direct betrokkenen, zoals ouders, familieleden, werkgevers, leerkrachten, jeugdwerkers, vrienden..., geruststellend zijn. Het kan helpen om de dialoog met de gebruiker opnieuw op te nemen. Ook gebruikers zelf kunnen met vragen zitten over het product en zijn werking, de risico's, hoe te stoppen, wat de wet zegt... Voor al deze en andere vragen kan je terecht bij de huisarts of de DrugLijn.

Iedereen kan anoniem bellen naar de DrugLijn (met een vast toestel bel je tegen voerdeeltarief), elke werkdag van 12 tot 21 uur en op zaterdag van 15 tot 21 uur (zon- en feestdagen gesloten). Een team van medewerkers zit er klaar om alle vragen te beantwoorden. Zij weten ook waar je in je eigen buurt het best terecht kan met vragen of voor hulp.

www.vad.be | www.druglijn.be

DE DRUGLIJN
078-15-10-20

